

ДОБРИ ПОРАДИ БАТЬКАМ

**ІГРИ ДЛЯ
РОЗШИРЕННЯ
СЛОВНИКОВОГО
ЗАПАСУ ДИТИНИ**

Теліско Н.В.

Ці словесні ігри не потребують додаткового часу, в них можна грати дорогою в садок, у черзі, на прогулянці. Як тільки помітили, що увага малюка почала переключатися на сторонні об'єкти, гру варто припинити.

ПОВОДИР

На прогулянці мама заплющує очі, і дитина їй описує, що їх оточує.

ОПИС ОБ'ЄКТУ

Малюку пропонується описати предмет, використовуючи якнайбільше слів, що не повторюються.

Коли ви разом з дитиною розглядаєте якийсь предмет, ставте їй найрізноманітніші питання: "Який він завеликий? Якого кольору? З чого зроблений? Для чого потрібен?" Можна просто

запитати: "Який він?" Так ви спонукаєте називати різні ознаки предметів, допомагаєте розвитку зв'язного мовлення.

ЗА КИМ ОСТАННЄ СЛОВО

По черзі описуєте об'єкт, за ким залишиться останнє слово, той і виграв.

ШУКАЄМО ДЕТАЛІ

Можна вводити в словник дитини назви як предметів, так і їх деталей і частин. "От автомобіль, а що він має?" – "Руль, сидіння, дверцята, колеса, мотор..." – "А що є у дерева?" – "Корінь, стовбур, гілки, листя..."

ОПИСУЄМО ВЛАСТИВОСТІ ПРЕДМЕТІВ

Назви властивостей предметів закріплюються й у словесних іграх.

Запитайте у дитини: "Що буває високим?" – "Дім, дерево, людина..." – "А що вище – дерево чи людина? Чи може людина бути вищою за дерево? Коли?" Або: "Що буває широким?" – "Річка, вулиця, стрічка..." – "А що ширше – струмок чи річка?" Так діти вчаться порівнювати, узагальнювати, починають розуміти значення абстрактних слів "висота", "ширина" та ін. Можна використовувати для гри інші питання, які допомагають освіті властивості предметів: що буває білим? Пухнастим? Холодним? Твердим? Гладким? Круглим?

ВИГАДУЄМО ІСТОРІЮ.

Мама починає розповідати історію, коли вона робить паузу, дитина вставляє потрібне за змістом слово.

ЩО ЦЕ МОЖЕ БУТИ?

Дорослий називає прикметник, а малюк до нього – іменники. Наприклад, "Чорне". Що може бути чорним? Дитина перераховує: земля, дерево, портфель, фарби... Потім гра навпаки. Називається предмет, і до нього підбираються прикметники. "М'яч, який?" Круглий, гумовий, червоно-синій, новий, великий.

СТАНЬ ПИСЬМЕННИКОМ

Пропонується 5-7 слів і їх потрібно скласти у розповідь. Якщо малюкові складно «з слуху» запам'ятати слова, можна запропонувати картинки. Спочатку це може бути такий набір: лижі, хлопчик, сніговик, собака, ялинка.

Потім завдання ускладнюється: ведмедик, ракета, двері, квітка, веселка.

ЗНАЙТИ ПОВТОРЕННЯ

Мама вимовляє стилістичну неправильну фразу, а малюк намагається знайти тавтологію та виправити її. Наприклад, «Тато посолив суп сіллю. Маша одягала одяг на ляльку».

ГРА В АНТОНИМИ, В ПРОТИЛЕЖНІ ЗА ЗНАЧЕННЯМ СЛОВА.

Дорослий називає слово, дитина підбирає слово антипод. «Гаряче-холодне, зима-літо, великий – маленький».

ГРА У СИНОНІМИ

Наприклад, синонім до слова «палиця» – тростина, милиця, палиця.

ЩО ПОБАЧИВ?

Зверніть увагу дитини на хмари, що пропливають. Що нагадують повітряно-небесні кораблі? На що схожа ця крона дерева? А ці гори? А ця людина, з якою твариною асоціюється?

ГРА «ДОДАЙ СЛОВО»

Ціль: підбирати дієслова, що позначають закінчення дії. Дорослий називає початок дії, а дитина – його продовження та закінчення:

- Оля прокинулася і... (почала вмиватися).
- Коля одягнувся і... (побіг гуляти).
- Він замерз і... (пішов додому).
- стали вони грати... (із кроликом).
- зайчик злякався і... (побіг, сховався)
- Дівчинка образилася і... (пішла, заплакала).

БЮРО ПОДОРОЖЕЙ

Щодня ви з дитиною вирушаєте звичайним маршрутом – на прогулянку, в магазин або дитячий садок. А що, якщо спробувати урізноманітнити свої будні? Уявіть, що ви вирушаєте у захоплюючу подорож. Обговоріть разом з малюком, на якому виді транспорту подорожуватимете, що потрібно взяти з собою, що за небезпеки ви зустрінете дорогою, які пам'ятки побачите. Подорожуючи, ділитесь враженнями.

ЗАВЖДИ ПІД РУКОЮ.

Всім батькам знайомі ситуації, коли дитину важко чимось зайняти, – наприклад, довге очікування у черзі чи стомлююча поїздка у транспорті. Все, що потрібно в таких випадках – щоб у маминій сумочці знайшлася пара фломастерів або хоча б просто ручка. Намалюйте на пальчиках малюка пики: одна – усміхнена, інша – сумна,

третя – дивується. Нехай на одній руці опиниться два персонажі, а на іншій, припустимо, три. Маля може дати персонажам імена, познайомити їх між собою, заспівати пісеньку або розіграти з ними сценку.

ЛОГІЧНИЙ ЛАНЦЮЖОК

З довільно підібраних карток, викладених у лінію, потрібно скласти пов'язану розповідь. Потім завдання ускладнюється. Картки перевертаються, і малюк згадує послідовний ланцюжок розкладених картинок і називає їх у тому порядку, в якому вони лежали. Кількість використовуваних у грі карток залежить від віку дитини, чим старша – тим більше картинок. Незважаючи на складність гри, дітям цей вид розваги подобається. Вони починають змагатися, хто більше картинок запам'ятає.

ІСТОРІЇ ІЗ ЖИТТЯ

Діти із задоволенням слухають розповіді про те, що відбувалося, коли вони були зовсім маленькі або коли їх зовсім не було на світі. Можна розповідати ці історії увечері перед сном, а можна на кухні, коли ваші руки зайняті, а думки вільні. Про що розповідати? Наприклад, як малюк штовхався ніжками у вас у животі, коли ще не народився. Або як ви вчилися кататися на велосипеді. Або як тато вперше літав літаком... Деякі історії вам доведеться розповідати навіть неодноразово. Попросіть інших членів сім'ї підключитися до гри.

МІЙ РЕПОРТАЖ

Ви з дитиною побували у якійсь поїзді лише вдвох, без інших членів сім'ї. Запропонуйте їй скласти репортаж про свою подорож. В якості ілюстрацій використовуйте фотографії або відео. Дайте дитині можливість самій вибрати, про що розповідати, без навідних питань. А ви спостерігайте за тим, що саме відклалося у неї в пам'яті, що для неї виявилось цікавим, важливим. Якщо почне фантазувати, не зупиняйте. Мова малюка розвивається незалежно від того, які події – реальні чи вигадані – ним відтворюються.

ЧИМ ЗАКІНЧИЛОСЯ?

Одним із способів розвитку зв'язного мовлення може стати перегляд мультфільмів. Почніть разом з малюком дивитися цікавий мультфільм, а на захоплюючому місці "згадайте" про невідкладну справу, яку ви повинні зробити саме зараз, але попросіть дитину розповісти вам пізніше, що відбудеться далі в мультфільмі і чим він закінчиться. Не забудьте подякувати вашому оповідачу!

ДОБРЕ, ЯКЩО БУДЕ САМЕ ТАК..

- ✓ Нехай ваші заняття з дитиною перейдуть у мовленнєві ігри та забави. Гра містить у собі частку емоційного піднесення, яке зростає завдяки наявності в ній елементів несподіванки та змагання. Емоційне насичення надає іграм привабливості.
- ✓ Вибирайте час, коли дитина перебуває у хорошому настрої.
- ✓ Добираючи ігри, зважайте на темперамент дитини.
- ✓ Не фіксуйте увагу малюка на тому, що не виходить. Підбадьорте і, щоб «розрядити ситуацію», ненав'язливо поверніть до більш простого, вже відпрацьованого матеріалу, ніби нагадавши, що колись у неї це також не виходило.
- ✓ Коротенький віршик, промовлений веселим, загадковим тоном, допоможе заохотити дитину до гри-заняття.
- ✓ Заняття проводьте двічі-тричі на тиждень, а якщо дитина ще погано розмовляє, то й частіше.

МОВЛЕННЄВА ПАМ'ЯТКА- ПОРАДНИЦЯ БАТЬКАМ

- Розмовляйте з малюком кожної вільної хвилини.
- Пам'ятайте, що основними й провідними співрозмовниками для дитини в сім'ї є мати, батько, дідусь чи бабуся.
- Не забувайте, що ваше мовлення – взірець для наслідування.
- Не забувайте доручати старшим дітям якомога більше у вільний час розмовляти з меншою дитиною.
- Спонукайте дитину до звуконаслідування, правильного промовляння слів.
- Ні в якому разі не повторюйте неправильне мовлення дитини.
- Якомога більше залучайте дітей до ігор, розповідайте казки, розучуйте пісні, скоромовки, вірші.
- Привчайте дітей до вживання слів відповідно до літературної норми.
- Заохочуйте словесну творчість дітей. Ведіть словничок, записуйте перші мовленнєві творчості вашої дитини.

- Спонукайте їх до складання віршів, лічилок будьте їм помічниками.
- Уважно ставтеся до запитань вашої дитини.
- Ваша відповідь має бути чіткою, доступною, зрозумілою малюкові.
- Спонукайте дітей до запитань, виховуйте «чомусиків».
- Систематично проводьте ігри в слова.
- Не забувайте доречно вживати прислів'я, загадувати загадки.
- Кожне незрозуміле дитині слово обов'язково поясніть, у присутності дитини вдайтесь до словника.
- Обговорюйте прочитане. Наштовхуйте дітей на роздуми про характери персонажів, про відчуття, які вони переживали у ту або іншу мить, про причини їх поведінки.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

- **Хороше мовлення дитини** – успішне навчання у школі, широкі можливості у подальшому виборі професії, вміння спілкуватися з людьми.
- Найнаполегливіша робота вихователя не дасть цілковито сподіваного результату без систематичних **занять батьків з дитиною вдома.**
- Щоб у навчанні та вихованні дитини досягти потрібних результатів, мовлення самих дорослих має **стати прикладом для наслідування** (наслідування – психологічна особливість дітей).
- Якщо дитина повсякчас **буде чути чітке, правильне мовлення**, то завдяки наслідуванню воно стане для неї звичкою і унеможливить мовленнєві вади.
- Ви ще самі не вмієте правильно розмовляти українською? **Вчіться разом з дитиною!** Не змушуйте її повторювати ваші слабкості та лінюкуватість у самовдосконаленні й унаслідок цього – небажані проблеми у мовленні.
- У дитини, як і у дорослих, не завжди все добре виходить. Тож часом ви нарікаєте на відмову її від подальших занять. Не опускайте руки! **Не виказуйте негативних емоцій:** роздратування, глузування. Та найгіршими вашими словами в цій ситуації буде: «Нічого, прийде час – сам навчиться!»